

9. Прон Микола. Фиктивные понятия [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://shans.com.ua/?m=nr&id=18869&in=181>.
10. Гельман З., Дмитриева О., Качусов В. и др. Понятие отказываются сотрудничать со следствием // Российская газета. – Федеральный выпуск № 5310 (231) от 13 октября 2010 г. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://hatanga.dud.sudrf.ru/modules.php?name=press_dep&op=1&did=48.
11. Черкасов Геннадий. Понятие по понятиям // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.pravorulya.com/blog/post/3/161>; Винокурова Екатерина. Понятых выводят за штат // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.kapitalisty.ru/public/podrobnee/247>
12. Лобойко Л.М. Кримінально-процесуальне право: Курс лекцій: Навч. посібник. – К., 2005.
13. Кримінально-процесуальне право України: Підручник / За заг. редакцією Ю.П. Аленіна. – Х., 2009.
14. Кримінальний процес: Підручник / За ред. Ю.М. Грошевого та О.В. Капліної. – Х., 2010.
15. Тертишник В.М. Кримінально-процесуальне право України: Підручник. – 4-те вид., доп. і переробл. – К., 2003.
16. Михеєнко М.М., Нор В.Т., Шибіко В.П. Кримінальний процес України: Підручник. – 2-ге вид., перероб. і доп. – К.: Либідь, 1999.
17. Назаров В.В., Омеляненко Г.М. Кримінальний процес України: Підручник. – К., 2005.
18. Кримінальний процес України: Підручник / Коваленко Є.Г., Маляренко В.Т. – К., 2004.

Надійшла до редакції 10.04.2012

АФНАСІАДІ Д.М., здобувач
(Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ)

УДК

ФОРМИ ВЗАЄМОДІЇ СУБ'ЄКТІВ ПРИ РОЗСЛІДУВАННІ ЗЛОЧИНІВ МІЖНАРОДНОГО ХАРАКТЕРУ

ГРОМОВИЙ А.О., здобувач
(Волинський національний
університет імені Лесі Українки)

УДК 343.137

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ПРИ ПОРУШЕННІ КРИМІНАЛЬНОЇ СПРАВИ

Досліджено наукові проблеми вдосконалення діяльності правоохоронних органів і суддів на стадії порушення кримінальної справи. Висловлено пропозиції щодо адміністративно-правового вирішення проблеми дотримання строків при прийнятті рішення про порушення або про відмову в порушенні кримінальної справи.

Ключові слова: органи дознання, слідчий, порушення кримінальної справи, відмова в порушенні кримінальної справи, стадії кримінального процесу.

Исследуются научные проблемы совершенствования деятельности правоохранительных органов и судей на стадии возбуждения уголовного дела. Высказываются предложения административно-правового решения проблемы соблюдения сроков при принятии решения о возбуждении или об отказе в возбуждении уголовного дела.

Ключевые слова: органы дознания, следователь, возбуждение уголовного дела, отказ в возбуждении уголовного дела, стадии уголовного процесса.

We study scientific problems to improve law enforcement and judges at the stage of a criminal case, their position on the administrative and legal address compliance with the terms decision to breach or not to institute criminal proceedings.

Keywords: the police, investigating a criminal case, the refusal to institute criminal proceedings, the stage of criminal proceedings.

Своєчасне порушення кримінальної справи й досудове розслідування – одна з ефективних умов виявлення та розкриття злочинів. На практиці таку перевірку в органах внутрішніх

справ здійснюють, як правило, працівники оперативних підрозділів. На етапі перевірки заяв і повідомлень про злочини виникають певні правовідносини, тобто специфічні суспільні відносини, що складаються на основі норм права, учасники яких є носіями суб'єктивних прав та юридичних обов'язків. Однак аналіз чинного законодавства свідчить, що в цій діяльності існують певні перешкоди, обумовлені недостатньо чітким й однозначним нормативним визначенням прав та обов'язків осіб, які уповноважені здійснювати перевірку заяв та повідомлень про злочини та приймати відповідні рішення за ними.

В юридичній літературі питанням, пов'язаним з вдосконаленням діяльності органів досудового розслідування на стадії порушення кримінальної справи, присвячені праці М.І. Бажанова, А.Я. Дубинського, В.С. Зеленецького, Л.М. Карнеєвої, Л.М. Лобойка, М.М. Михеєнка, В.Т. Нора, Д.П. Письменного, С.М. Стахівського, М.С. Строговича, В.П. Шибіка, С.А. Шейфера та інших. Проте все ще виникають наукові суперечки щодо нормативного врегулювання даної діяльності, забезпечення належного організаційного рівня взаємодії суб'єктів, що приймають рішення на стадії порушення кримінальної справи.

Мета дослідження – аналіз правового механізму регулювання правових відносин, що виникають під час перевірки заяв і повідомлень про злочини, визначення прогалин у чинному законодавстві, вироблення пропозицій щодо його удосконалення.

Проблеми вдосконалення діяльності правоохоронних органів і суддів при порушенні кримінальної справи мають як кримінально-процесуальну, так і адміністративно-правову складову. На ранніх стадіях розслідування значення адміністративно-правового регулювання діяльності працівників органів дізнання (начальника органу дізнання, органу, що здійснює ОРД) і слідчих переважає.

У суді при порушенні справи приватного обвинувачення значення такого регулювання невелике і зводиться до регулювання роботи механізмів, що гарантують доступ до правосуддя, охорону прав заявника і реалізацію ряду інших процесуальних прав і обов'язків. Для цього, наприклад, використовуються різні форми повідомлень про прийняття до провадження судом справи про злочин приватного обвинувачення, роз'яснення учасникам справи їх процесуальних прав і обов'язків та ін.

Крім того, низка питань збирання та надання предметів і документів, використання адвокатом допомоги фахівців регулюються Законом України «Про адвокатуру». Закріплені в даному законі правомочності реалізуються адвокатом у кримінальному процесі за участю у будь-яких справах і на будь-яких стадіях процесу [6].

У діяльності органів дізнання, слідчих, прокурорів при порушенні кримінальної справи кримінально-процесуальне регулювання лише доповнює, регулювання, яке здійснюється відповідними законами про діяльність правоохоронних органів, наказами про порядок приймання, реєстрації та розгляду в органах і підрозділах внутрішніх справ України заяв і повідомлень про злочини, що вчинені або готуються, про взаємодію при проведенні дізнання, про порядок передачі матеріалів ОРД та ін. [6; 7; 8; 9; 10].

Рапорт про виявлення ознак злочину слід вважати не простою довідкою про роботу працівника або супровідним листом до матеріалів ОРД, а процесуальним документом. Форма його встановлюється відомчими актами, а зміст – Статутом ППСМ (Додаток 7) [8]. У певних випадках рапорт може замінити собою заява громадянина, наприклад, якщо ознаки злочину є, а заявник зник або помер.

Аналогічна процедура встановлена і для перевірки інших сигналів про вчинені злочини: телефонних та інших повідомлень з використанням засобів електронного зв'язку, сигналів спрацьовування засобів сигналізації, анонімних листів і т. д., які за законом не можуть бути процесуальними приводами. Якщо в анонімному листі зазначаються конкретні дані, що свідчать про підготовку або вчинення злочину, то здійснюється необхідна перевірка, і при підтвердженні цих фактів кримінальну справу може бути порушено. Приводом у даному випадку буде безпосереднє виявлення органом дізнання, слідчим, прокурором або судом ознак злочину (п. 5 ч. 1 ст. 94 КПК України) [5], який буде оформлений рапортом. Відразу після надходження телефонного повідомлення воно повинно бути зареєстроване оперативним черговим ОВС у вигляді телефонограми у «Журналі реєстрації заяв і повідомлень про злочини, що вчинені або готуються» та негайно перевірене в ході адміністративних повноважень міліції, в тому числі й

у ході оперативно-розшукових заходів.

Іншою важливою особливістю вищевказаних нормативних актів є те, що вони регулюють як дії працівників правоохоронних органів у зв'язку з отриманням інформації про злочин (у формі приводу, зазначеного в ч. 1 ст. 94 КПК України, і в будь-якій іншій формі), так і участь в оперативно-розшукових заходах у ході розслідування кримінальної справи або перевірки повідомлення, наприклад, дії працівників ДПС у ході оперативних планів «Сирена» і «Перехват». Необхідність їх проведення тут не ставиться в залежність від факту реєстрації інформації в черговій частині. Більш того, співробітник часто починає діяти (переслідувати автомобіль, який зник з місця події), а потім передає інформацію до чергової частини.

Питання своєчасної та повної реєстрації інформації про злочини є одним з найскладніших у ході організації роботи правоохоронних органів з виявлення та розслідування злочинів. Доходимо висновку, що правосуддя починається не з вчинення злочинів, а з їх реєстрації. Немає їх обліку, немає злочину, немає правосуддя. Але є маса інших негативних для суспільства наслідків недостовірної кримінальної статистики.

Серед інших обставин, що перешкоджають формуванню об'єктивної кримінальної статистики, вчені та практичні працівники називають такі: штучно створену думку про відсутність відмінності між злочином як кримінально-правовим явищем і як одиницею державного обліку; різні прийоми винесення необґрунтованих постанов про відмову в порушенні кримінальних справ або відмов у постановці на облік при неправильній кваліфікації вчиненого; реєстрації як єдиного злочину багатоепізодних діянь; неузгодженість відомчих актів про реєстрацію та Інструкції про єдиний облік злочинів.

Перш за все зростання зареєстрованої латентності відбувається за рахунок збільшення кількості відмов у порушенні кримінальної справи, штучного переведення злочинів до розряду адміністративних правопорушень і застосування норм про малозначні діяння, а також прийняття рішення про порушення однієї кримінальної справи у багатоепізодних злочинах.

Окрім регулювання даної специфічної сфери правовідносин КПК України та відповідними відомчими наказами, резерви підвищення ефективності застосування норм кримінально-процесуального законодавства також слід шукати у здійсненні адміністративно-правового регулювання діяльності органів дізнання щодо скорочення латентності злочинів.

Було б дивно вимагати від дільничного інспектора, що діє часто у відриві і на значній відстані від основних сил ОВС, реєстрації інформації та порушення кримінальної справи як умови проведення невідкладних слідчих дій, а тим більше визнавати неприпустимими докази, отримані в ході їх проведення. Тим більше, що між моментом передачі в чергову частину повідомлення та внесення оперативним черговим відповідного запису в книгу або журнал часто проходить через виконання працівниками чергової зміни різних обов'язків досить тривалий час (іноді кілька годин). Тоді як зареєструвати звернення (заява) громадянина у «Журналі реєстрації заяв і повідомлень про злочини, що вчинені або готуються» слід негайно [10].

Можлива ситуація, коли заява вже зареєстрована дільничним інспектором і за нею проводяться невідкладні слідчі дії, наприклад, огляд місця події з метою виявлення слідів злочину, які можуть бути втрачені, а в черговій частині ОВС відповідна інформація ще не зареєстрована.

У зв'язку з цим висловлюється припущення, що виконання невідкладних слідчих дій працівниками органів дізнання, уповноваженими на те відомчими нормативними актами, не має зумовлюватися попередньою реєстрацією інформації про злочин. Однак у випадку фактичного початку перевірки та проведення слідчих дій (включаючи складання протоколу усної заяви про злочин) повідомлення або інформація повинні бути зареєстровані в черговій частині органу дізнання.

Досить складно буває на практиці при порушенні кримінальної справи дотримуватися заборони на проведення слідчих дій працівником, який здійснює у даній справі оперативно-розшукові заходи. Як пише А.Б. Соловйова, отримані у ході подвірного обходу відомості допомагають слідчому визначити коло допитуваних у справі свідків, а оперативні дані можуть свідчити про доцільність допиту певної особи і навіть мати певний вплив на тактику цієї слідчої дії [11, с. 54].

Значення ОРД, на основі результатів якої формуються докази, особливо на ранніх етапах розслідування, важко переоцінити. Однією з проблем, що виникає під час перевірки заяв і пові-

домлень про злочини, є недостатньо чітке нормативне врегулювання підстав і порядку перевірки заяв й повідомлень про злочини шляхом проведення оперативно-розшукових заходів, у тому числі тих, що можуть бути застосовані лише з дозволу суду (ч. 5 ст. 97 КПК України). При цьому згідно із Законом України «Про ОРД» та відомчими нормативними актами оперативно-розшукові заходи можливо здійснювати лише за заведеною оперативно-розшуковою справою [9].

Оскільки жоден з результатів ОРД сам по собі «не відповідає вимогам, що пред'являються до доказів», саме КПК України повинен регулювати порядок надання цим результатам процесуального статусу доказів у кримінальній справі.

На це ж орієнтують і норми ч. 1 ст. 65 КПК України: «Доказами в кримінальній справі є всякі фактичні дані, на підставі яких у визначеному законом порядку орган дізнання, слідчий і суд встановлюють наявність або відсутність суспільно небезпечного діяння, винність особи, яка вчинила це діяння, та інші обставини, що мають значення для правильного вирішення справи» [5].

Якщо ми визнаємо можливість провадження слідчих дій ще до порушення провадження у кримінальній справі, то на цьому етапі допустиме і збирання доказів. Інше рішення питання тягне за собою визнання доказів недопустимими (отриманими необґрунтовано, поза розслідуванням кримінальної справи, з порушенням форми) будь-які докази, отримані з протоколу усної заяви, рапортів працівника органу дізнання, висновку експерта, винесеного на підставі постанови органу дізнання, слідчого до порушення кримінальної справи, протоколу особистого обшуку затриманого та ін.

Тому неприпустимі докази і відомості, отримані в ході ОРД, закріплені, наприклад, в довідці або в рапорті оперативного працівника, можуть бути не тільки приводами, а й підставами для порушення кримінальної справи. Отже, крім обмежень, передбачених відомчими нормативними актами та ст. 9 Закону України «Про ОРД» [9] (наявність постанови начальника органу – суб'єкта ОРД), а також з міркувань конспірації, немає ніяких обмежень для використання матеріалів ОРД в якості доказів, незалежно від того, коли і з чиєї ініціативи відповідні заходи проводилися. Інші загальні умови допустимості доказів: повага прав і свобод людини, дотримання закону при проведенні заходів, наявність достатніх даних про джерело інформації та ін. є спільними як для матеріалів ОРД, так і для матеріалів, слідчих та інших процесуальних дій.

Сформована практика перевірки (процесуального закріплення) даних ОРД у ході слідчих і судових дій цілком відповідає закону. Крім того, матеріали ОРД цілком можуть служити базою для формування такої категорії доказів, як «інші документи» (ч. 2. ст. 65 КПК України) [5]. У кожному разі посвідчення матеріалів ОРД слідчими діями не повинно супроводжуватися тяганиною і призводити до повторного виконання вже проведеної органами дізнання роботи.

Оскільки при вирішенні питання про порушення кримінальної справи робиться імовірнісний висновок про наявність злочину, то щодо матеріалів перевірки та відомостей про невідкладні слідчі дії необхідна ступінь достатності даних повинна визначатися в кожному конкретному випадку наявності типової ситуації для злочинів різних видів (розкрадання, порушення технічних правил, що спричинило тяжкі наслідки, заподіяння шкоди здоров'ю та ін.). Закріплення якогось певного правила визначення достатності на рівні Закону України, а тим більше КПК України, не є виправданим і можливим.

Такі правила доцільніше встановлювати інструкціями органів дізнання та прокуратури. Слід закріпити на рівні роз'яснень Пленуму Верховного Суду України використання терміна «подія, що містить ознаки злочину» щодо предмета дослідчої перевірки, щоб виключити можливість двоякого розуміння і дублювання збирання доказів у ході перевірки заяви (повідомлення) про вчинений злочин.

Важлива роль у збиранні доказів належить фахівцям, які залучаються до участі в розслідуванні. Серед усіх форм такої участі в літературі (переважно процесуальній) докладно досліджені питання, пов'язані з участю спеціалістів у слідчих діях, проведенням ними ревізій та інших документальних перевірок та експертиз.

Тим часом вже після ухвалення рішення про порушення кримінальної справи часто доводиться вдаватися до консультацій фахівців, які можуть надати відомості, що допомагають слідчому висунути обґрунтовані версії, правильно оцінити наявну інформацію, вказати шляхи отримання доказів. Усі ці відомості повинні враховуватися лише при прийнятті тактичних рі-

шень про побудову версій, виборі тактики слідчої дії, місць і способів виявлення доказів і т.п., але вони, на думку В.А. Жбанкова, ніколи не можуть стати підставою для прийняття процесуальних рішень [3, с. 54].

Але в ряді випадків без попередніх консультацій взагалі неможливо вирішити питання про обґрунтованість винесення постанови про порушення кримінальної справи (про відмову в порушенні кримінальної справи), коли процесуальне рішення залежить від встановлення наявності (відсутності) певних ознак матеріального об'єкта або діяння. При відсутності обґрунтованого висновку слідчого або прокурора ніяке розслідування не може розпочатися, і, як наслідок, фактичні підстави для експертного дослідження не з'являться.

Для подолання такого становища склалася практика отримання інформації в непроцесуальній формі від фахівців різного профілю (бухгалтерів, хіміків, техніків і навіть лікарів).

У необхідних випадках ця інформація за письмовим запитом оформлялася документально актом дослідження або довідкою. Після порушення кримінальної справи на підставі даних попереднього дослідження і за результатами інших слідчих дій (якщо їх проводили) призначалася судова експертиза.

Зокрема, при виявленні ознак злочинів, пов'язаних з незаконним обігом наркотиків, оперативні працівники діяли таким чином. Після затримання особи, яка вживала наркотики (збувальника), вилучались речовини і предмети в порядку провадження в адміністративних справах (зі складанням рапорту, протоколу особистого огляду). Потім залежно від обставин затримання чи виявлення отримували пояснення очевидців, затриманого, акт медичного огляду, запитувалася довідка про перебування даної особи на обліку в наркологічному закладі, довідка про судимість. Потім складався акт вилученої речовини (предметів) або запитувалася довідка експерта-хіміка про приналежність вилученого, кількість наркотичної речовини, спосіб виготовлення. І вже потім (при наявності позитивних результатів дослідження) порушувалася кримінальна справа, підозрюваний (який весь цей час перебував у статусі адміністративного затриманого) затримувався в порядку ст. 115 КПК України [5], а згодом призначалася судово-хімічна експертиза.

Даний порядок проведення невідкладної слідчої дії визначав типові ознаки стадії порушення кримінальної справи, яка дублювала досудове розслідування. Такий порядок зберігається і в даний час, при тому в деяких категоріях справ спеціальні знання потрібні вже на початку розслідування.

Зокрема, до таких належать справи про дорожньо-транспортні події [4, с. 215], про порушення правил охорони праці. Підставою для порушення справ про незаконний обіг наркотичних, вибухових, отруйних та психотропних речовин є результати дослідження хімічних сполук. У справах зазначеної категорії, як мінімум, двічі досліджується кожен третій-п'ятий об'єкт [1, с. 35].

Тому призначення судових експертів до порушення кримінальної справи у практичній діяльності органів досудового слідства і дізнання вже давно стало досить поширеним явищем.

Але крім нераціонального дублювання і цілком очевидного порушення прав затриманого виникали проблеми оцінки достовірності таких самостійних заходів, як консультації зі спеціалістом та попереднє експертне дослідження, на ранніх етапах розслідування, особливо якщо експерт-хімік у відповідному експертно-технічному відділі один. Скільки ж доказів є в такому разі в розпорядженні слідчого? І яке доказове значення має висновок, даний експертом, що раніше вже проводив у даній справі попереднє дослідження, як правило, тих самих речовин і предметів.

На нашу думку, пізнання у кримінальному процесі являє собою єдиний процес, а фіксація тих чи інших фактичних даних на стадії порушення кримінальної справи і на стадії розслідування відрізняється лише процесуальною формою. Досить порівняти отримання пояснення і допит, проведення дослідження та експертизу, направлення до медичного закладу для фіксації тілесних ушкоджень і проведення огляду з участю спеціаліста [2, с. 48].

Тому подолати вищевказану колізію можливо шляхом винесення постанови про призначення судової експертизи при наявності документально підтверджених підстав, незалежно від того, в результаті яких дій були встановлені підстави: слідчих, судових, оперативно-розшукових, адміністративних. Після чого при встановленні висновком експерта наявності об'єктивних ознак злочину має бути негайно порушено кримінальну справу.

Так само, якщо попередити злочин неможливо без затримання підозрюваного, треба до-

пустити проведення цих (та деяких інших), процесуальних дій. Гарантією ж забезпечення законності слідчої діяльності та прав громадян, інтересів яких вона стосується, якраз і буде вказівка в законі на те, що в цих випадках питання про порушення кримінальної справи повинно вирішуватися негайно після проведення будь-якої з необхідних слідчих дій.

Певне значення у виявленні доказів можуть мати і показання обізнаних осіб. Особливого виду допиту обізнаних осіб українське законодавство не знало і не знає. Тим часом у практиці розслідування та судового розгляду кримінальних справ зустрічаються випадки, коли свідки, які володіють спеціальними знаннями, у своїх показаннях викладають не тільки відомості про факти, а й засновані на цих знаннях висновки, думки. Питання про доказове значення таких висновків є дискусійним. Вважаємо слушними позиції тих, хто вважає можливим отримувати докази шляхом допиту обізнаної особи.

У зв'язку з цим пропонуємо доповнити ст. 65 КПК України частиною третьою такого змісту: «У разі необхідності отримати роз'яснення з питань, що потребують спеціальних знань, не пов'язаних з проведенням досліджень конкретних об'єктів, може бути викликана і допитана в якості спеціаліста незацікавлена особа, що володіє спеціальними знаннями та досвідом у відповідній галузі науки, техніки або ремесла».

Проведення невідкладних слідчих дій, дозволених законом на дослідчій стадії, не має зумовлюватися реєстрацією заяви (повідомлення) про злочин. Але після їх проведення повинно бути негайно вжито заходів до реєстрації заяви і повідомлення (у тому числі по різних каналах зв'язку).

Зібрані на етапі дослідчої перевірки фактичні дані будуть доказами в кримінальному процесі, якщо вони отримані відповідно до закону, належною особою і з використанням законних засобів і методів.

Таким же чином можуть бути визнані доказами матеріали, отримані в ході ОРД. Так, у передбачених законом випадках особа, яка провадить дізнання, слідчий, прокурор і суд у справах, які перебувають в їх провадженні, вправі доручити підрозділам, які здійснюють оперативно-розшукову діяльність, провести оперативно-розшукові заходи чи використати засоби для отримання фактичних даних, які можуть бути доказами у кримінальній справі (ч. 3 ст. 66 КПК України) [5].

На підставі проведеного аналізу проблем вдосконалення діяльності правоохоронних органів і суддів при порушенні кримінальної справи видається, що рівень законодавчого регулювання обліково-реєстраційної роботи правоохоронних органів безпосередньо впливає на рівень латентності злочинів. Підвищення якості даної роботи досягається не за рахунок зміни кримінально-процесуального законодавства, а адміністративно-правовими заходами. Тому цілком обґрунтовано видається пропозиція про адміністративно-правове вирішення проблеми дотримання строків при прийнятті рішення про порушення або відмову в порушенні кримінальної справи.

Список використаної літератури:

1. Белкин Р.С., Мирский Д.Я. Процессуальные аспекты назначения экспертизы в стадии возбуждения уголовного дела // Процессуальные аспекты судебной экспертизы. – 1986. – С. 35.
2. Гуляев А.П. О повышении надежности доказывания на стадии возбуждения уголовного дела в советском уголовном процессе. – М., 1984.
3. Жбанков В.А. Криминалистические средства и методы раскрытия неочевидных преступлений. – М., 1987.
4. Корухов Ю.Г. Современные возможности судебной экспертизы. – М., 2000.
5. Кримінально-процесуальний кодекс України: Закон України від 28 грудня 1960 року // ВВР УРСР. – 1961. – № 2. – Ст. 15.
6. Про адвокатуру: Закон України // ВВР. – 1994. – №16. – Ст. 201.
7. Про затвердження Інструкції з організації взаємодії органів досудового слідства з оперативними службами органів внутрішніх справ України в розкритті і розслідуванні вчинених злочинів: Наказ МВС України від 07.09.2005 р. №777 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=z0689-05>.
8. Про затвердження Статуту ППСМ України: Наказ МВС України від 28 липня 1994 р. № 404.
9. Про оперативно-розшукову діяльність: Закон України // ВВР. – 1992. – № 22. – Ст. 303.
10. Про порядок приймання, реєстрації та розгляду в органах і підрозділах внутрішніх справ України заяв і повідомлень про злочини, що вчинені або готуються: Наказ МВС України від 14.04.2004 р. №400

[Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=z0467-04>.

11. Соловьева Т.А. Оценочные понятия и суждения в уголовно-процессуальном праве // Правоведение. – 1986. – № 3. – С. 52-55.

Надійшла до редакції 04.04.2012

